

Norrköpings kommun
norrkoping.kommun@norrkoping.se

Rektorn vid Grebyskolan
susanne.soderlund@edu.norrkoping.se

Beslut för grundskola och fritidshem

efter tillsyn i Grebyskolan
i Norrköpings kommun

Tillsyn i Grebyskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Norrköpings kommun under våren 2013.

Grebyskolan besöktes av Skolinspektionen den 27 februari 2013.

Fakta om skolan

Grebyskolan ligger i Kimstad, ett samhälle cirka 15 km söder om Norrköping. Grebyskolan är en skola med förskoleklass, fritidshem och grundskola årskurs 1–3. Eleverna fortsätter i årskurs 4 vanligtvis till Kimstadskolan. Rektor för Grebyskolan är också rektor för Kimstadskolan och skolorna har gemensamma arbetsplatsträffar samt samverkar bland annat när det gäller bemanning och lärarnas tjänstgöring. I rektorns ansvarsområde ingår även att ansvara för fritidshemmet. Så gott som alla elever i skolan är inskrivna i fritidshemmet. Fritidshemmet består av fyra avdelningar. Undervisningen i skolan sker i åldershomogena grupper.

Skolenheten är indelad i fyra arbetslag ett för förskoleklasserna och ett för vardera årskursen. I arbetslagen ingår personal från fritidshemsavdelningarna. För att avhandla fritidshemsfrågor träffas personalen från fritidshemmet en gång i veckan.

Rektor, en arbetslagsledare från lärarna en från fritidshem och en från förskoleklass samt en representant från Kimstad skola utgör skolans ledningsgrupp. Ledningsgruppen utgör ett stöd för rektorn. Vid rektors frånvaro kan ledningsgruppen besluta i vissa frågor.

Skolinspektionen har tagit del av skolenhetens sammanställning gällande kunskapsresultaten i årskurs 3. Av sammanställningen framgår att år 2012 når 70 procent av eleverna i årskurs 3 kunskapskraven i svenska och 66 procent i matematik. År 2012 är kunskapsresultaten lägre än de varit de senaste tre åren.

Helhetsbedömning

Greby skolenhet präglas av en god miljö och trygghet för eleverna. Eleverna i skolan känner positiva förväntningar från lärarna och vet vad som förväntas av dem, både kunskapsmässigt och socialt. Trots ett engagerat arbete från lärarna och tydliga förväntningar på eleverna visar kunskapsresultaten i årskurs 3 att skolan behöver följa upp och analysera resultaten och göra ytterligare ansträngningar för att eleverna ska nå kunskapskraven.

Greby fritidshem har en verksamhet som är omväxlande och som utgår ifrån elevernas intressen. Personalen kan också ge exempel på aktiva åtgärder som ska leda till att varje elev utvecklas allsidigt och att verksamheten anpassas efter elevernas behov. Fritidshemmet kompletterar skolan och medverkar, genom att använda en utforskande, laborativ och praktisk metodik till att läroplanens kunskapsmål uppnås.

Gemensamt för skolan och fritidshemmet är att rektor behöver förbättra kvalitetsarbetet på enhetsnivå. Rektor måste säkerställa att resultaten är kända och utgör utgångspunkt för det förbättringsarbete som behöver genomföras.

Rektor behöver även säkerställa att elever i fritidshem och i grundskola som är i behov av särskilt stöd får det stöd de är i behov av för att kunna utvecklas allsidigt och för att nå kunskapskraven och att skolans åtgärdsprogram utformas enligt författningarnas krav.

Fritidshemmet och skolan genomför åtgärder för att se till att miljön är trygg och för att förebygga kränkningar. Det är emellertid väsentligt att planen mot kränkande behandling uppfyller författningarnas krav för att bli det hjälpmedel i värdegrundsarbetet som det är menat att vara.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Norrköpings kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 2 september 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Trygghet, studiero och en god miljö

Bedömning

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet, studiero och en god miljö.

- Säkerställa att det upprättas en plan mot kränkande behandling för varje verksamhet som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp och som avser de specifika förhållandena som råder på skolan respektive fritidshemmet. Planen ska vidare innehålla en redogörelse för de åtgärder som vidtagits föregående år och planen ska upprättas årligen.

Motivering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Vidare ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. Av Skolverkets allmänna råd För arbetet mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLFS 2012:10) framgår av kommentardelen att planen ska avspegla och utgå från förhållandena i varje enskild verksamhet.

Som ett led i ett systematiskt arbete i arbetet med att förhindra kränkande behandling är en plan ett viktigt instrument och planen kan ses som en dokumentation av det arbete som utförs och de rutiner som upprättats. Respektive skolas och fritidshemmets arbete mot kränkande behandling måste utgå från en kartläggning som visar varje enhets och verksamhets specifika behov och förutsättningar. Av Skolverkets allmänna råd framgår vidare av kommentardelen sid 25 till 26 att "huvudregeln är att det ska finnas en plan för varje enskild verksamhet". Om ett samlat dokument ändå upprättas som

ska gälla de olika skolenheterna och för fritidshemmet måste de förhållanden som gäller elevgrupper, lokaler, personal och verksamhet och som är specifika för varje skola och för fritidshemmet avspeglas i arbetet och tydligt framgå av planen.

Av tillsynen framgår, genom bland annat intervjuer med rektor, personal och elever, att eleverna över lag är trygga på skolan och på fritidshemmet. Skolenheten genomför också olika aktiviteter för att främja likabehandling och förebygga och motverka kränkande behandling

I Grebyskolan finns en plan mot kränkande behandling. Planen är avsedd att gälla för Grebyskolan Kimstadskolan och Greby fritidshem. Planen benämns Kimstad Grebyenhets plan mot diskriminering och kränkande behandling. Planen gäller för perioden 2012-02-01 till 2013-06-30, det vill säga en period om sjutton månader.

Av planen framgår att en kartläggning av arbetsmiljön för eleverna i skolenheterna ska bland annat genomföras genom enkäter, en kartbild över skolgårdarna där platser som eleverna upplever som otrygga ska markeras och genom att eleverna under lärares ledning får göra så kallade sociogram. De förebyggande åtgärder som anges handlar om rastvakter, nolltolerans mot kränkningar, representation i elevrådet och anpassning av verksamheten. Dessa åtgärder är allmänt formulerade och det framgår inte vilka konkreta åtgärder som ska genomföras under året för att förebygga kränkande behandling och hur dessa åtgärder motsvaras av behov som framkommit av kartläggningen. Av intervjuer framgår också att kartläggningen av behov av förebyggande arbete betraktas som en av åtgärderna efter upprättandet av planen mot kränkande behandling och inte som en förutsättning för att kunna ange adekvata åtgärder i planen.

I planen görs ingen skillnad mellan skolorna och fritidshemmet är inte nämnt. Planen är formulerad som om behoven av förebyggande åtgärder och åtgärder för att förebygga kränkningar såväl som åtgärder i de fall kränkningar uppstår vore identiska mellan skolorna och mellan skolorna och fritidshemmet.

Av planen framgår inte hur föregående års planerade arbete för att förebygga kränkningar har genomförts.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att skolans plan mot kränkande behandling inte uppfyller författningarnas krav.

Författning

6 kap. 8 § skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Säkerställa att eleverna får särskilt stöd i skolan och fritidshemmet i den omfattning som utredningen har visat att de behöver
- Säkerställa att det av åtgärdsprogrammen framgår hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Motivering

Särskilt stöd

Skolan ska ge alla barn och elever möjlighet att nå utbildningens mål. En del i detta arbete är att skolan ska ge det särskilda stöd en elev behöver. Av skollagen framgår att om det framkommer att en elev befaras att inte nå de mål eller kunskapskrav som minst ska uppnås ska det anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Om en sådan utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. För en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. I fritidshemmet ska eleven ges det särskilda stöd som är motiverat utifrån barnets fysiska, psykiska eller sociala utveckling.

Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar för att resursfördelning och stödåtgärder anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör.

Av skolans sammanställning av kunskapsresultaten för årskurs 3 framgår att en relativt stor andel av eleverna inte har uppnått kunskapskraven i svenska och matematik. Det har i tillsynen inte framkommit annat än att elever som har behov av särskilt stöd också erhåller särskilt stöd. Däremot framgår det både av intervjuer med skolans lärare och personal på fritidshemmet att inte alla elever får särskilt stöd i den omfattning de har behov av för att kunna nå målen för utbildningen. Ett skäl för detta som rektor anger är att det för närvarande (vid tiden för tillsynsbesöket) sedan några månader saknas anställd personal med specialpedagogisk kompetens på Grebyskolan. Eleverna på Grebyskolan i behov av särskilt stöd får viss hjälp av speciallärare från Kimstadskolan men i allt för liten omfattning. Under tiden för tillsynen avslutas ett rekryteringsarbete för att återbesätta tjänsten som speciallärare/specialpedagog med behörig sökande. Specialpedagogen beräknas tillträda i augusti 2013.

Det framgår av intervjuer att det finns elever på fritidshemmet som är i behov av särskilt stöd på grund av deras svårigheter i fritidshemsverksamheten. Dessa elever har i de flesta fall även svårigheter i skolan eller riskerar att inte nå kunskapskraven. Dessa elever har åtgärdsprogram men det tillhör undantagen att åtgärdsprogrammen tar upp elevens behov i fritidshemmets verksamhet och vilka åtgärder som fritidshemmet ska vidta. Det finns inga åtgärdsprogram upprättade för elever som har svårigheter enbart i fritidshemmets verksamhet.

Av intervjuer framgår att det är oklart om de elever som behöver särskilt stöd i fritidshemmet också får det i den omfattning de behöver. I de flesta fall sätter personalen in de åtgärder som behövs men får samtidigt göra en sådan prioritering av resurserna att det verkar begränsande för verksamheten för övriga elever. Personalen menar att i prioriteringen av begränsade resurser får elever i behov av särskilt stöd ibland inte det stöd de behöver och ibland begränsar det möjligheterna att utforma verksamheten med en god kvalitet.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att eleverna i skolan och i fritidshemmet som är i behov av särskilt stöd inte får det i den omfattning de behöver.

Åtgärdsprogram

Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Vidare framgår av skollagen att åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn kan överlåta denna beslutanderätt, förutom i de fall stödet innebär särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning eller anpassad studiegång.

Av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av framgår att dessa innehåller vilka elevens behov av särskilt stöd är, mål på lång och kort sikt och vilka åtgärder som ska vidtas för att elevens behov av stöd ska tillgodoses samt vem som ansvarar för åtgärden. Det framgår också att det efter en viss tidsrymd görs en uppföljning av åtgärdsprogrammet där elevens behov och insatta åtgärder utvärderas. Det är emellertid tydligt att det i åtgärdsprogrammet inte anges hur åtgärdsprogrammet ska utvärderas. Bland annat av skälet att åtgärdsprogrammet i sin helhet är möjligt att överklaga är det väsentligt att det i sin helhet är utformat enligt kraven i författningarna.

Skolinspektionen bedömer att beslut om åtgärdsprogram inte utformas i enlighet med författningarnas krav, då det inte framgår hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Författning

3 kap. 8–10 §§ skollagen

Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Säkerställa att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete på skolenhetsnivå bestående i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta kvalitetsarbete dokumenteras.

Motivering

Av skollagen framgår att det på skolenhetsnivå ska genomföras en systematisk och kontinuerlig planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Av samma lag följer att ett sådant kvalitetsarbete ska dokumenteras och genomföras under medverkan av skolans personal och elever.

Läroplanen anger att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Av skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2012:98) om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet framgår att ett systematiskt kvalitetsarbete innebär att systematiskt och kontinuerligt följa upp verksamheten, analysera resultaten i förhållande till de nationella målen och utifrån det planera och utveckla utbildningen. I de allmänna råden betonas dels vikten av att rektorn analyserar och bedömer enhetens utvecklingsbehov på såväl grupp-, klass- som enhetsnivå, dels vikten av att analysera

orsaken till skillnader mellan olika grupper och klasser eller mellan olika ämnen och målområden i läroplanen. Av de allmänna råden framgår vidare att rektorn bör se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analyser och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser. Detta innebär bland annat att den dokumentation som personalen gör i olika delar av kvalitetsarbetet måste systematiseras och sammanställas så att analyser kan genomföras. Enligt de allmänna råden är det viktigt att arbetet dokumenteras bland annat för att regelbundet kunna stämma av att kvalitetsarbetet leder till en utveckling mot målen. Vidare betonas i de allmänna råden vikten av att dokumentationen innehåller personalens gemensamma analys av vilka utvecklingsinsatser som enheten behöver genomföra för att uppfylla de nationella målen.

Resultat för respektive årskurs sammanställs och diskuteras på arbetslagsnivå utifrån vilka elever som når målen och vilka elever som riskerar att inte nå målen. Dessa resultat lämnas till rektor och följs upp på arbetslagsnivå. Även om personalen inom arbetslaget på så sätt delvis analyserar och utvärderar den egna verksamheten saknas ett gemensamt och systematiskt kvalitetsarbete på enhetsnivå i syfte att identifiera och prioritera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse. Rektorn har även angett att uppföljning av skolenhetens samlade resultat är ett utvecklingsområde för verksamheten.

Fritidshemmets personal planerar och gör uppföljningar av verksamheten på fritidshemmet. Utvärderingarna lämnas i skriftlig form till rektorn. Fritidshemmets verksamhet kan också diskuteras i ledningsgruppen. Rektorn har tillräcklig information av verksamheten för att veta att den generellt är inriktad på de nationella målen för verksamheten. Av intervjuer med rektorn och personal framgår dock att rektors roll i utvecklandet av verksamheten inte är tillräckligt aktiv. Rektorn behöver i större utsträckning göra sammanställningar av de utvärderingar som genomförs på avdelningarna och utifrån en analys av behovet av utveckling genomföra denna på enheten. Kvalitetsarbetet på fritidshemmet behöver också dokumenteras i högre utsträckning.

Skolinspektionen bedömer sammanfattningsvis att det inte bedrivs ett sådant kontinuerligt och systematiskt kvalitetsarbete som anges i skollagen. Skolan och fritidshemmet har inte heller någon samlad dokumentation avseende kvalitetsarbetet.

Författning

4 kap. 4–6 §§ skollagen

Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Norrköpings kommun en anmärkning.

Norrköpings kommun ska vidta åtgärder för att rätta till bristerna och redovisa de vidtagna åtgärderna till Skolinspektionen senast den 2 september 2013.

Grundläggande värden och inflytande**Bedömning**

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Den närmare utformningen av elevernas inflytande över utbildningen anges inte i verksamhetens planering.

Motivering

Enligt skollagen och läroplanen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Rektorn har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Av skollagen framgår att den närmare utformningen av inflytandet ska anges i samband med planeringen av verksamheten.

I Grebyskolan kan personal och elever ge exempel på att eleverna i skolan och särskilt i fritidshemmet är delaktiga och får inflytande. Inflytandet gäller såväl utformningen av den dagliga verksamheten som undervingen. Elevernas inflytande är anpassat till elevernas ålder och mognad. Det framgår emellertid av tillsynen att den närmare utformningen av elevinflytandet inte är planerad eller dokumenterad i verksamheten.

Skolinspektionen konstaterar att skolan brister i sin skyldighet att i planeringen av verksamheten ange den närmare utformningen av elevernas rätt till inflytande över utbildningen. Genom att planera och dokumentera arbetet med elevinflytande kan det arbete som faktiskt bedrivs inom detta område synliggöras och medvetandegöras.

Författning

4 kap. 14 § första stycket skollagen

I ärendets slutliga handläggning har deltagit avdelningsjurist Carin Holtz och utredare Rut Hård af Segerstad.

På Skolinspektionens vägnar

Allan Westerdahl
Enhetschef

Johan Nilsson
Undervisningsråd/Föredragande

Bilaga:**Bilaga 1 Allmänt om tillsynen**

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).